

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
VI Міжнародна конференція «University Library at a New Stage of Social Communications Development».
Тема-2021 «Challenges, opportunities and prospects of university libraries in the global scenario of uncertainty»

Бібліотечна комунікація в соціокультурному просторі сучасного суспільства

Клименко Оксана Зіновіївна,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач відділу наукових видань Інституту бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Сокур Олена Леонідівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Дніпро 2021

Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотеки як унікальної соціальної інституції, місія котрої реалізується через передачу культурно-значущої та наукоємної інформації, в умовах прискореного науково-технічного та технологічного прогресу зазнає значних трансформацій.

Ці зміни виражаються у взаємній оптимізації внутрішньої структури та зовнішніх зв'язків бібліотеки, що знаходить втілення у нових продуктах і сервісах задля успішного розвитку та збереження конкурентних переваг на ринку на основі оптимальних алгоритмів.

Трансформація постулатів минулого та трактування сучасних теорій комунікації у контексті інформаційно-бібліотечної сфери – важливе завдання бібліотекознавства сьогодення як науки про генезу та еволюцію бібліотеки.

Значний внесок у вивчення **коеволюції науки та наукової комунікації** бібліотек здійснено **Г. Шемаєвою**. **В. Копанєва** представила розширення сфери комунікативної діяльності наукової бібліотеки для забезпечення нею, поряд зі збереженням та вільним поширенням публікацій, **повного циклу циркуляції нових знань** на всіх етапах дослідницького процесу.

Т. Гранчак проаналізувала участь бібліотек та їх інформаційно-аналітичних структур у процесах політичної комунікації, окресливши **пріоритетні напрями розвитку діяльності бібліотек у системі політичної комунікації**. Основні тенденції **розвитку комунікаційних моделей діяльності бібліотек вітчизняних закладів вищої освіти в умовах інформатизації та їх інтеграції в єдиний комунікаційний простір інформаційного суспільства** визначила **Т. Колесникова**.

В умовах глобальної цифровізації фундаментальним для прогресу бібліотеки як соціокомунікативної системи інформаційного суспільства і повноправного суб'єкта національного гуманітарного простору є розвиток бібліотечної комунікації, яка у вітчизняній бібліотечно-інформаційній сфері донині ще не набула системного керованого характеру, незважаючи на диверсифікацію (*новолат. diversificatio* – зміна, різноманітність; від лат. *diversus* – різний і *facere* – робити) бібліотечного виробництва.

Багатозначність слова «комунікація»
(лат. communicatio – єдність, передача, з'єднання)
втілена у таких поняттях:

- 1) шлях сполучення (повітряна);
- 2) форма зв'язку (телефон);
- 3) акт спілкування, повідомлення інформації.

**Ми трактуємо комунікацію
як інформаційний обмін**

Термін **«комунікація»** є базовим для творення за різними моделями низки похідних гетерогенних терміноодиниць», одним з яких є **«бібліотечна комунікація»**. Враховуючи справедливу сентенцію Г. Онуфрієнко та А. Черневич, що **«поняттєва сутність [терміна «комунікація»] детермінується фаховим дискурсом»**, вважаємо за доцільне у бібліотечно-інформаційній сфері послуговуватися терміном **«бібліотечна комунікація»** в контексті інноваційних ідей цифровізації та вимог суспільства знань.

Забезпеченню успішного розвитку бібліотеки, конститутивною ознакою діяльності якої є адаптивний (лат. *adapto* – пристосовую) характер та її соціально-комунікаційне призначення, сприятиме прогрес бібліотечної комунікації (англ. *library communication*), як концептуальна основа її діяльності, де визначальними є інтерактивні процеси обміну інформацією.

Бібліотечна комунікація – це комплекс заздалегідь спланованих дій інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотеки.

Структурні контентні елементи БК:

чільна *мета* БК полягає у зміцненні позицій бібліотеки у суспільстві;

головна *ціль* БК виражається у підвищенні іміджу бібліотеки у соціумі;

***сутність* БК** – забезпечення системності та цілісності інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотеки;

рушійний *механізм* БК – встановлення комунікаційних зв'язків бібліотеки через вироблення, поширення й використання бібліотечних продуктів (бібліотечно-інформаційних ресурсів, сервісів тощо) у процесі інформаційно-комунікаційної діяльності;

***реалізація* БК** відбувається через пряму включеність у соціальну сферу;

призначення БК – багатофакторне охоплення соціокультурної реальності через постійний моніторинг задля гуманізації консолідованого науково-освітньо-культурного простору;

базові інструменти БК: нові моделі взаємодії з потенційними користувачами, оптимальне поєднання традиційних і сучасних форм PR-заходів пропагування книги і читання (буктлейлер), різновиди популяризації бібліотеки у громаді (флешмоб) чи професійній спільноті (наукова конференція);

основний *комунікаційний продукт БК* – інформація, зорієнтована на інформаційно-комунікаційні потреби визначеної категорії користувачів;

індиферентні компоненти (англ. component – частина) **БК** – суб'єкт (бібліотекар / бібліотека), об'єкт (бібліотекар іншої бібліотеки, користувач, мешканець (громади)), засоби комунікації (у тому числі соціальні мережі);

джерела БК – конгломерат інтелектуальних (ключові фахові компетенції працівників, задіяних у бібліотечній комунікації), інформаційних (сервіси, продукти), нематеріальних активів (організаційна пам'ять, корпоративна культура тощо) та матеріальних ресурсів (для прикладу, фонд, будівля історико-культурного значення, у якій вона розміщена) бібліотеки;

середовище БК: традиційне (позамережеве) і новітнє (мережеве);

специфіка функціонування БК – концептуальний чинник оптимізації та модернізації бібліотечної практики;

рівні БК: внутрішньобібліотечний та зовнішньобібліотечний;

результат БК – ефективний економічний розвій суспільства і збагачення новими знаннями на основі інтелектуального і духовного розвитку соціально адаптованого громадянина з високими моральними цінностями.

Ресурсність бібліотечної комунікації, враховуючи інтегративну природу бібліотеки та особливості нових комунікативних каналів, виявляється в отриманні запланованого бажаного результату, усталених традиціях та апробованих практикою методів і форм.

Бібліотечна комунікація, зорієнтована на довгостроковий фокус, є фундаментальним факторами функціонування ефективної бібліотечно-інформаційної сфери.

Бібліотечна практика сьогодні невпинно збагачується новими явищами та поняттями на їх позначення, яким бібліотекознавство як наука повинна сформулювати відповідні терміни та надати відповідне теоретико-методологічне обґрунтування.

У контексті теорії соціальних комунікацій актуальним є інституціалізація поняття «бібліотечна комунікація» як окремого виду професійного спілкування та рушійної сили трансформації бібліотечної справи.

Перспективним вважаємо подальші наукові розвідки задля аналізу та уточнення, з урахуванням обставин сьогодення, бібліотечної комунікації як підсистеми цілісної системи комунікацій, яка постійно зазнає як внутрішньосистемних змін, так і знаходиться під впливом зовнішніх факторів.

Усім дякуємо за увагу!

**Thank you all for your
attention!**